

EDUCAȚIA, CULTURA ȘI CREATIVITATEA ÎN VIAȚA TINERILOR. METODE DE EVALUARE ȘI DE STIMULARE A POTENTIALULUI CREATIV AL TINERILOR. UN POSIBIL GHID PENTRU TINERII CU POTENTIAL CREATIV

*Prof. univ. dr. Marta-Christina Suci, Director proiect,
Prof. univ. dr. Coralia Angelescu, Prof. univ. dr. Dumitru Ciucur,
Prof. univ. dr. Bogdan-Micu Ghilic, Prof. univ. dr. Mihai Roman,
Prof. univ. dr. Stelian Stancu, lector univ.dr. Marian Stoica,
Lector univ. dr. Marinescu Cosmin, Lector univ. dr. Daniela Iovan,
Asistent univ. drd. Gabriel Staicu, Asist. univ. drd. Mirela Aceleanu,
Asist. univ. drd. Mihaela Dobre, Asist. univ. drd. Marius Marinaș,
Asist. univ. drd. Marius Pană, Academia de Studii Economice București*

Cercetător științific principal dr. Sorin Mitulescu, Director Direcția de Cercetare Științifică pentru Tineret, Coordonator proiect, cercetător științific Gina Angelescu, cercetător științific Anca Donciu, Agenția Națională pentru Stimularea Inițiativei Tinerilor

Cercetător științific principal dr. Grigore Nicola, Director științific, Cercetător științific drd. Bogdan Danciu, Institutul de Filosofie și Psihologie "Constantin Rădulescu Motru" al Academiei Române

Dr. Sebastian Lăzăroi, Director, Cercetător științific dr. Marin Burcea, Centrul de Sociologie Urbană și Regională

Prezentăm sintetic unele dintre cele mai semnificative concluzii la care s-a ajuns în cea de-a cincea fază a contractului de cercetare CERES dedicat temei "**Educația, cultura și creativitatea în viața tinerilor**". Sinteza reunește rezultatele obținute de către colective de cercetare multidisciplinară aparținând partenerilor ale căror contribuții le prezentăm în continuare.

Agenția Națională pentru Sprijinirea Inițiativelor Tinerilor a realizat **Ghidul pentru tinerii cu potential creativ** și a contribuit la conturarea unor metode valide pentru evaluarea potentialului creativ al tinerilor. ANSIT a fost organizatorul Conferinței Internaționale "**New Europe, New Generation**" în cadrul căreia a funcționat și un atelier de lucru intitulat "**Inovație și participare civică**".

Academia de Studii Economice București a analizat o serie de experiențe internaționale în domeniul politicilor educaționale și inovaționale și a făcut unele propuneri pentru proiectul de strategie de diversificare a ofertei educaționale și de stimulare a creativității tinerilor.

Institutul de Psihologie și Filosofie "Constantin Rădulescu Motru" a realizat analize pentru evaluarea utilizării metodelor de stimulare a creativității în educație.

Centrul de Sociologie Urbana și Regionala a asigurat asistența metodologică în exploatarea bazelor de date și a furnizat noi prelucrări ale datelor de anchetă sociologică.

Principalele **obiective urmărite în cadrul celei de-a cincea etape a proiectului de cercetare** au fost :

- Proiectarea unui set de metode de evaluare a potențialului creativ al tinerilor și de stimulare a acestora în sensul manifestării potențialului creativ
- Elaborarea unui ghid orientativ adresat tinerilor interesați de dezvoltarea potențialului lor creativ
- Intocmirea unui proiect de strategie de stimulare a creativității tinerilor și de diversificare a ofertei educaționale.
- Organizarea unei Conferințe Internaționale pe tematica contractului de cercetare.

Obiectivul 1. Proiectarea unor metodologii specifice de evaluare a potențialului creativ al tinerilor și de stimulare a acestora în sensul manifestării potențialului creativ

Accentul investigațiilor s-a mutat de la diagnoza potențialului creativ la problema stilului de procesare a informației prin stimularea gândirii productive. Fiecare etapă a metodei presupune tehnici creative respectând *alternanța divergență – convergență*, permițând acceptarea ideilor noi. „*Calea indirectă*” în educarea *creativității* are în vedere: climatul creativ în colectivul de elevi care poate fi definit prin trei grupe de condiții, admise de toate programele experimentale.

1. să se folosească un set de *întrebări generatoare de informații*. Eficiente s-au dovedit cele care vizează posibilitățile de simplificare a problemei, schimbarea atributelor sau valorilor, reorganizarea părților, invocarea unor analogii.

2. În situații concrete, special alese, elevii conștientizează și învață să învingă *barierele producției creative*.

Este recunoscută eficiența *metodei sinectice* în antrenarea capacității creative la persoane de diferite vârste și profesii. Pentru adaptarea metodei la condițiile concrete de training se impune însă un studiu analitic al *metaforei* și al altor figuri de stil ca modele de generare a noului.

Metodele psihologice de evaluare și de stimulare a creativității au pus în valoare posibilitatea stimulării și dezvoltării dotării native a tinerilor urmărindu-se capacitatea acestora de a își folosi într-un mod flexibil cunoștințele. De asemenea, s-a constatat rolul deosebit de important al motivației superioare. Mai multe modele de stimulare precum *modelul H. Jaoui*, *tehnica alternanței divergență – convergență*, *metoda sinectică* sunt prezentate pe larg în lucrare. Totodată, au fost puse în evidență o serie de limite ale actualelor metode stimulative practicate în sistemul de educație prin care nu se înregistrează o suficientă preocupare pentru implicarea elevilor într-un gen de activitate care să asigure sarcini de tip divergent prin care să se amplifice forța imaginației elevilor.

Abordarea psiho-sociologică a evaluării creativității și a mediului creativ a evidențiat că dimensiunile care definesc creativitatea sunt structurate în jurul principalelor aspecte de viață ale tinerilor din România. Evaluarea potențialului creativ al acestora se poate realiza prin raportarea la cel puțin unul din aceste aspecte: **acumularea de capital profesional** (dragoste față de domeniul de activitate, talent pentru acest domeniu, perseverență), **capitalul relațional** (imaginație, inventivitate, nonconformism, simț estetic, socialitate) și **capitalul circumstanțial** (deschidere către a învăța lucruri noi, asumarea riscurilor pentru a pune în practică ideile în care cred, încredere în sine, optimism).

În privința **încurajării manifestării potențialului creativ al tinerilor de către părinți**, dimensiunile climatului creativ sunt: *interesul pentru succesul copilului în viață*, *interesul pentru expresivitatea copilului*, *acordarea libertății copilului*.

Încurajarea pentru manifestarea potențialului creativ al tinerilor în mediul școlar poate fi evaluată prin analiza următoarelor dimensiuni: **timp disponibil** (pentru a găsi idei noi și pentru a dezbată noile idei), **deschidere** (o atmosferă dinamică, acordarea de libertate pentru îndeplinirea în manieră proprie a sarcinilor, atmosferă destinsă), **toleranță** (posibilitatea de a descoperi noi domenii de interes, cea de a exprima puncte de vedere diferite și posibilitatea de a prezenta noi idei în manieră relaxată)

Obiectivul II. Elaborarea unui ghid orientativ pentru tinerii interesați de dezvoltarea potențialului creativ

Ghidul încearcă să sintetizeze într-un limbaj adecvat o serie de informații utile tinerilor. Se pornește de la ideea că tinerii au în marea lor majoritate un potențial creativ considerabil, fapt confirmat de numeroase cercetări.

A fi creativ înseamnă a te raporta la un spațiu și la un timp specifice, a trăi într-un loc și într-o perioadă ale căror granițe sunt bine conturate. Aspectele creativității au nuanțe diferite în funcție, în primul rând, de locul și perioada în care o persoană trăiește. Contează apoi traiectoria fiecăruia, istoria sa de viață. A fi creativ înseamnă a simți cine ești și a intui lumea în care trăiești – atitudini latente ori manifeste, acțiuni, dorințe și, nu în ultimul rând, credințe. Toate acestea le împărtășim cu ceilalți și cu noi înșine. Orizonturile spațiului fizic în care trăim se largesc pe măsură ce trece timpul – de la locurile de joacă din perioada primilor ani de joacă, trecem la terenul din curtea școlii; descoperim întâi strada unde locuim, apoi cartierul, orașul, șamd. Descoperim locuri, oameni și participăm astfel la crearea *spațiului propriu de viață*.

Tinerilor interesați de evaluarea propriului lor potențial li se oferă și câteva metode accesibile de autoevaluare. Prin aceasta se încearcă tocmai creșterea gradului de încredere în propriile capacități de care dispun foarte mulți tineri, dar care adesea se prezintă inhibați de lipsa de încredere în propriile lor forțe.

Totodată, ghidul încearcă să îndrume tinerii pe calea punerii în practică sau cel puțin a preocupării acestora pentru implicarea în acțiuni practice inovatoare. Concluzia susținută în lucrare este că *nu există creativitate în afara realizărilor practice*.

Dincolo de stimularea autonomiei tinerilor și a încrederii lor în propriile forțe este încurajat și dialogul tinerilor cu adulții. Este prezentată în mod distinct *instituția mentorului*.

Ghidul oferă tinerilor o serie de sugestii privind căile cele mai la îndemâna tinerilor pentru a-și putea pune în aplicare propriile idei și inițiative. Printre acestea fac parte *participarea la structuri asociative* (este prezentat cazul de bună practică al unui club de inventică) cu potențial de stimulare a creativității.

Voluntariatul internațional este considerat a fi o cale eficientă pentru *cunoașterea interculturală* dar și un pas important în carieră. Orizontul de cunoaștere și experiență directă facilitat prin experiența voluntariatului internațional se constituie ca o posibilă modalitate de stimulare a potențialului creativ.

Obiectivul III. Întocmirea unui proiect de strategie de stimulare a creativității tinerilor și de diversificare a ofertei educaționale

Pornind de la analizele realizate într-o fază anterioară-faza a III a și în mod special pe baza analizelor de tip SWOT - s-a conturat o *diagnoză coerentă și multicriterială*.

Pe baza acestor analize diagnostice s-a încercat ca ulterior să se fundamenteze o *schită de strategie pentru stimularea creativității tinerilor și pentru diversificarea ofertei educaționale*.

O primă dimensiune a diagnozei a încercat să formuleze un răspuns cât mai coerent la întrebarea dacă *societatea bazată pe cunoaștere (SBC)* poate fi considerată pentru România o realitate în curs de constituire sau mai degrabă un deziderat.

S-a relevat că în cadrul *preocupărilor cu privire la tineret*, principalele politici vizează prevenirea șomajului pe termen lung, pe baza unei consilieri individuale, îmbunătățirea sistemelor de educație și de formare, reducerea numărului de tineri care abandonează înainte de vreme sistemul de învățământ și asimilarea noilor tehnologii.

Convertirea conținutului cultural din întreaga lume într-o formă digitală schimbă *condițiile culturale* în care se desfășoară *educația*, oferindu-se astfel o alternativă la cunoașterea tradițională, un *acces virtual nelimitat la cultură* cu costuri substanțial reduse. *Sunt dezvoltate multiple modalități de a reprezenta informațiile care permit stimularea interacțiunilor și o exprimare pertinentă a ideilor. Dezvoltarea epistemologică capătă noi aspecte.*

Trebuie însă să se sesizeze și o anumită limită a acestui proces: eliminarea aproape completă a interacțiunii directe între profesor și beneficiarul informației.

Pe fondul schimbărilor majore produse la nivelul acestor factori procesele de *convergență* și de interdependență specifice *sistemelor rețea* duc la reliefarea unor caracteristici care dau măsura acestei *noi paradigme*: asigurarea flexibilității rolurilor; orientarea predilectă a curriculum-ului spre necesitățile particulare ale studentului; alocarea resurselor distribuite în raport cu aceste nevoi particulare; apelarea pe scară largă la facilitățile virtuale oferite de TIC-uri; derularea lecțiilor în regim *asincron*. Această nouă paradigmă este strâns legată de efectele *depășirii culturii tiparului*, într-o *societate a cunoașterii și comunicării generalizate*.

Una dintre direcțiile generale către care par să se îndreapte atât formarea inițială cât și cea continuă are în vedere *învățământul la distanță*, de tip *e-learning*.

Tipurile de potențial creativ al tinerilor din România

Au fost depistați trei factori latenți ai creativității (capitalul profesional, capitalul relațional și capitalul „de context”) care explică 49% din variația indicatorilor acesteia și care permit construirea unei tipologii a tinerilor din România în ceea ce privește potențialul lor creativ.

În ordinea importanței, *primul tip de potențial creativ* cuprinde tinerii orientați către acumularea de competențe profesionale (dragoste față de muncă, talent, perseverență).

Cel de-al doilea include tinerii care își pun în valoare potențialul creativ prin stilul în care se raportează la ei înșiși în cadrul relațiilor cu ceilalți.

Al treilea tip evocă tinerii care dau dovadă de flexibilitate în cadrul situațiilor generale de viață (deschidere către a învăța lucruri noi, abilitatea de asumare a riscurilor, încredere în sine, optimism).

Analizele efectuate au pus în evidență necesitatea ca societatea românească să se deschidă față de toate experiențele novatoare tehnologice și sociale din zonele avansate ale lumii, dar în același timp să nu neglijeze golurile și marile decalaje de dezvoltare, starea reală a grupurilor și colectivităților sociale.

Obiectivul stabilit la Lisabona în martie 2000 a vizat ca la orizontul anului 2010 *UE să reprezinte cea mai dinamică și competitivă economie bazată pe cunoaștere*. În acest context educația, instruirea și cercetarea sunt cu adevărat elementele cheie pentru relansarea economică, și pentru o creștere și dezvoltare sustenabilă. O *‘societate a cunoașterii’* nu poate însă exista *fără ‘cunoaștere’*.

Prin analiză comparativă cu *medicina holistă*, în *economia și societatea bazată pe cunoaștere* strategiile și politicile economice (*terapiile și rețetele* în cazul medicului) vor trebui să fie solid fundamentate, monitorizate și adaptate permanent în raport cu evoluția extrem de dinamică care caracterizează societatea contemporană.

Europa pare să își fi regăsit *vocația spre abordările holiste, integratoare ! Europa largită* are vocația de a deveni "o *Europă a cunoașterii*". În plus realizând decalajul și rămânerea în urmă față de alți competitori cum ar fi SUA, Europa își definește prin leaderii săi o "*țintă*" foarte ambițioasă cu un *orizont temporal bine precizat* (2010).

Obiectivele strategiilor fundamentate în România trebuie să țină cont de obiectivele de ansamblu ale UE. Și de ce nu și de strategiile și politicile care se practică în țările membre ale UE. Nu este nevoie să "importăm" strategii de la alții dar analiza *exemplilor de bună practică* din cele mai bine plasate țări în raport cu indicatorii agregați de competitivitate se poate dovedi extrem de utilă.

A face diagnosticul exclusiv pe baza metodelor și viziunilor practicate acum în România nu este în opinia noastră cea mai recomandabilă alternativă. A nu ne refuza "*șansa*" de a "*gândi din cea mai modernă perspectivă*" înainte de a trece la acțiune ni se pare o alternativă recomandabilă.

Pentru a fundamenta **strategii și politici coerente și viabile** este esențial să se sesizeze viziunea integratoare a unor "*spații comune*" care integrează:

- ◆ atât un **set de politici comune cu obiective și ținte comune** în mod distinct în raport cu **politicile inovatoare** și cu exigențele constituirii **Spațiului European al Cercetării (ERA)**; și, respectiv, cu **politicile educaționale** în contextul **Spațiului European al Învățământului Superior**
- ◆ cât și **politici naționale specifice** .

În ceea ce privește **politicile educaționale promovate la nivelul Uniunii Europene** reținem necesitatea **integrării politicilor educaționale în cadrul obiectivelor generale de la Lisbona**. În acest sens se preconizează:

- implementarea recomandărilor din "**Planul de acțiune pentru mobilitate**" (OJ C 371 din 23 December 2000 și recomandarea din 10 iulie 2001 a Parlamentului European și a Consiliului European). Aceasta din urmă prevede "*mobilitatea în cadrul Comunității a studenților, a persoanelor care parcurg diverse programe de formare, a voluntarilor, profesorilor și instructorilor*" (OJ L 215 of 9 August 2001);

- **Rezoluția Consiliului European pentru educația de-a lungul întregii vieți** (Rezoluția Consiliului din 27.06.2003 asupra educației de-a lungul întregii vieți, OJ C 163 din 9 iulie 2002);

- **Declarația Ministerială de la Copenhaga** legată de "*cooperarea europeană în domeniul educației vocaționale*" (Declarația Miniștrilor cu responsabilități în domeniul educației vocaționale elaborată cu prilejul întrunirii de la Copenhaga din 29-30 noiembrie 2002);

- nevoia imperativă de a **investi mai mult și mai eficace în resursele umane** (Commission Communication "*Investing efficiently in education and training: an imperative for Europe*". COM (2002) 779 din 10 ianuarie 2003 (doc. 5269/03);

- **rolul universităților în Europa cunoașterii** (Commission Communication on "*The role of the universities in Europe of Knowledge*" COM 58 final din 5 februarie 2003 (doc. 5355/03);

- necesitatea de a amplifica **activitatea de cercetare în Europa** (Commission Communication on "*Researchers in the European Research Area: one profession, multiple careers*". (COM 436 din 18 iulie 2003, http://europa.eu.int/comm/education/copenhagen/index_en.html).

Societatea bazată pe cunoaștere generează noi nevoi exprimate în termenii *coeziunii sociale, cetățeniei active și realizării și dezvoltării personale* la care *educația* poate avea o *contribuție semnificativă*. În raport cu acest cadru general **Consiliul European de la Stockholm din martie 2001** a adoptat **trei obiective strategice pentru sistemele educaționale** (și alte 13 obiective concrete asociate), care pun accent pe: **calitate, acces și deschidere către întreaga lume** (*Education Council Report on the "Concrete future objectives of education and training systems"* (doc. 5980/01) <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/01/st05/05980f1.pdf>).

Legat de **rolul inovării în societatea bazată pe cunoaștere** principalele aspecte tratate au vizat:

- politica inovatoare și noua abordare a acesteia în contextul strategiei de la Lisbona;
- politicile inovatoare în țările candidate;
- politicile inovatoare la nivelul organizațiilor.

Pornind de la *noua abordare a politicii inovatoare în contextul strategiei de la Lisbona*, s-au prezentat în mod distinct unele dintre rezultatele *Raportului 'Trend Chart on Innovation in Europe 2003'* bazate pe utilizarea *Scorului European Inovator-EIS (European Innovation Scoreboard)* pentru analiza situației din țările membre ale UE, din unele țări asociate precum și din țările candidate.

S-au avut în vedere dezvoltările induse asupra *politicilor inovatoare* în toate țările europene membre ale UE plus Bulgaria, Cipru, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Islanda, Israel, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Norvegia, Polonia, **Romania**, Republica Slovacia și Slovenia.

Prin formularea acestor obiective s-a încercat și modificarea manierei tradiționale de gândire a decidenților în sensul transformării **inovațiilor** și implicit **a politicilor inovatoare într-o 'țintă strategică prioritară'** atât la nivelul fiecărei țări cât și în plan regional prin constituirea unor **rețele inovative** și a **clusterelor**. De exemplu **programul NEMO** (care pune accent pe IMM-uri și pe implicarea acestora în susținerea activităților inovative) și **proiectul pilot 'Cluster programme'** dedicat asistării companiilor în cooperarea în activitățile antreprenoriale și de C&D (*cultura antreprenorială și asumarea riscului de către agenții inovatori*). Inițiative și programe speciale au fost adoptate și în țările candidate: programele **PARK** (pentru constituirea și dezvoltarea unor parcuri științifice și tehnologice); proiectul **TECHNOS** (destinat sprijinirii noilor tehnologii și sisteme informatice); programul **SPINNO** din **Estonia**, lansat în 2001 pentru dezvoltarea unor activități sistematice în special în *învățământul superior și în cercetare*. Se consideră că va trebui să se acorde o atenție specială măsurilor care pot ajuta la stabilirea unor *noi structuri inovative (incubatoare de afaceri, parcuri științifice și tehnologice)*, prin care să se sprijine *difuzarea cunoștințelor în economie și promovarea unei culturi deschise către inovare*.

Problema *sistemelor de inovare* nu privește doar *România* ca țară în tranziție, ci chiar și țările membre ale UE, datorită faptului că, UE (largită) are țelul de a deveni *liderul și în inovare pe piața mondială* (în conformitate cu *Lucrările Conferinței de la Lisabona*). Din aceasta perspectivă, UE susține *sistemele naționale de inovare* din țările în tranziție, în principal prin *programe de cercetare și sisteme de inovare regionale*. Țara gazdă (în tranziție) trebuie totuși să furnizeze *un mediu prietenos inovării*. Prezintă interes analizele de tip „*innovation readiness*”.

În "*modelul liniar*" de inovare activitățile de cercetare-dezvoltare se clasifică în trei categorii: cercetare fundamentală, cercetare industrială și cercetare-dezvoltare precompetitivă.

Acest cadru permite acordarea unui ajutor de 100 % pentru cercetări fundamentale realizate de firmele comerciale; ajutorul brut oferit nu trebuie să depășească 50 % din costul considerat rezonabil al proiectului; cercetarea-dezvoltarea aplicată se confruntă cu un plafon de 25 %. Există tendința de a considera acest *model învechit* urmând a se accepta ideea unei *viziuni "sistemice", holiste asupra inovării*. *Propunem o trecere de la un model linear al politicii de inovare la unul sistemic*.

Data fiind lipsa de date statistice, *o evaluare a procesului inovativ în România* este greu de realizat. România are una dintre cele mai reduse ponderi ale resurselor alocate cercetării din regiune și ponderea acestor cheltuieli în PIB a rămas încă foarte scăzută.

Datele specifice calculului din *Innovation Scoreboard pentru România* arată că *principalul punct tare al României rezidă în forța de muncă educată*, în timp ce principalul dezavantaj al său este *lipsa unor scheme eficiente de finanțare*.

Potrivit *definiției EUROSTAT (EC, 2001c)*, inovarea se împarte în *inovare de produs și inovare de proces*. *Inovarea de proces* are în vedere implementarea de metode noi sau îmbunătățiri importante ale procesului de producție, introduse pentru a obține produse noi ori pentru a crește randamentul producției curente. *Inovarea de produs* reprezintă o producție nouă a întreprinderii și/sau una semnificativ îmbunătățită.

Unele publicații românești (NIS, 2001) au introdus măsurători privind *schimbările organizatorice și manageriale*, ambele referindu-se la modificările organizatorice ale producției, implicând sau nu și modificări ale managementului. Analiza *indiciilor de corelare* arată că schimbările organizatorice sunt strâns corelate cu cele manageriale (indexul de corelare este de 0,8).

Noul manager pare să introducă *fie inovarea de produs* (indicele de corelare este de 0,51), *fie pe cea de proces* (indicele de corelare este de 0,61). Procesele și rezultatele inovării tehnologice, de cele mai multe ori responsabilitate a companiilor, se pot dezvolta doar dacă sunt sprijinite pe *baza inovațiilor organizaționale și instituționale*.

În România, firmele mici, care teoretic ar trebui să fie *principalii promotori ai inovării* datorită *flexibilității și adaptabilității* lor interne, *nu au puterea financiară de a inova, nu sunt deschise riscului și majoritatea se află în sectoare non-inovative* cum ar fi *comerțul cu amănuntul*. Structura întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-urile) pe cele mai importante activități economice arată că *67 % din total și 70 % din întreprinderile mici acționează în comerț (ANDR, 2000)*. Spre deosebire de Uniunea Europeană, în România, din ce în ce mai puține firme mici sunt promotoare ale inovației, comparativ cu firmele mari. Rezultatul indică o nevoie imperioasă pentru apelarea la politici care să ducă la *sporirea potențialului inovator al firmelor mici* și care să le ajute pe acestea să *penetreză în sectoare în care valoarea adăugată este mare* prin desființarea barierelor privind accesul și modul de operare pe piață, precum și prin canalizarea resurselor financiare către *activități inovative*. Pentru **dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii inovative, tehnoparcurile** sunt deosebit de importante. România a adoptat recent o *lege specială referitoare la tehnoparcuri*, constituind în acest mod un cadru legal.

În prezent au fost inițiate peste 8 proiecte (în **București, Iași, Timișoara, Galați**, etc.), o parte a acestora fiind orientate spre *soft* (**București, Galați**). Se estimează că **2 parcuri** vor fi gata până la sfârșitul acestui an. Problema principală este lipsa experienței practice în constituirea și managementul tehnoparcurilor din **România**. De asemenea lipsește și experiența practică (abilitățile) de asigurare a serviciilor de consultanță pentru IMM.

Incubatoarele de afaceri sunt necesare pentru a reduce riscul mare legat de inițierea afacerii (**start-up-uri**) atât pentru IMM-uri, cât mai ales pentru IMM-urile inovative. Aici **cunoașterea tacită** specială implicată poate fi mai ușor transmisă iar serviciile pentru afaceri sunt mai bine asigurate, permițând întreprinzătorului să se concentreze pe afacerea în sine.

În **România** în ultimii 14 ani au fost înființate aproximativ 60 de incubatoare, multe dintre ele fiind de tipul „*joint venture*” cu concursul unor organizații europene. Din nefericire aceste structuri au funcționat de regulă atâta timp cât a existat finanțarea străină. Pe lângă considerente care țin de mediul de afaceri neadecvat din România, una dintre cele mai importante cauze a fost *transferul inadecvat de abilități*; se pare că a fost transferată doar cunoașterea formală, iar „*cunoaștere tacită*” a fost neglijată.

O încercare de aplicare a *Tabelei de punctaj (Scoreboard)* pentru inovații în România oferă semnale interesante. În conformitate cu declarația Comisiei Europene această ‘*Tabelă de punctaj (Scoreboard)*’ este un fel de “*navă amirală*” după care ar trebui să se orienteze mai multe tabele de punctaj specializate (*Scoreboard-uri specializate*).

În general, comparând-o cu țările candidate, **România** se îndreaptă către același profil ca și țările Uniunii Europene: o contribuție relativ mare la schimbarea sectorului de activitate fiind inițial prevăzută pentru industria hotelieră, restaurante, transporturi și alte servicii. Întreprinderile mici și mijlocii din România se afla pe locul doi în ceea ce privește înclinația spre schimbarea sectorului de activitate al firmelor din construcții (după **Lituania**) și în comerț (după **Slovenia**).

În ceea ce privește **politicile inovaționale la nivelul organizațiilor** semnalăm că, începând cu anul 2000 s-au făcut numeroși pași spre îmbunătățirea condițiilor cadrului general specific unei *bune întreprinderi*:

– ‘**Towards Enterprise Europe**’ (**program de lucru pentru politica de întreprindere pentru perioada 2000-2005. COM. 2000, no. 771**) a prezentat strategia sa pentru perioada 2000-2005 în lumina concluziilor *Conferinței de la Lisabona*.

– Stabilirea „*Tabelei de punctaj pentru Întreprinderi*” (*Enterprise Scoreboard*) și a „*Tabelei de punctaj pentru Inovare*” (*Innovation Scoreboard*) pune la îndemână ‘*Enterprise DG*’ instrumente menite să evidențieze diferențele dintre performanțele statelor membre în domenii cruciale ale politicii, indicând zonele în care performanțele pot fi îmbunătățite.

În domeniul **politicii de inovare**, au fost implementate acțiunile anunțate în anul 2000 (**Comunicare privind inovarea în economia bazată pe cunoaștere, COM(2000) 567 final**) cum ar fi: sprijin pentru “*start-up*”, *regiuni inovative*; inovarea finanțării și transferului de cunoaștere. În conformitate cu prerogativele Comunicatului special destinat analizei rolului inovării într-o societate bazată pe cunoaștere (**Innovation in a knowledge-driven economy**) **cinci sunt obiectivele prioritare în domeniul inovării**:

- asigurarea coerenței politicilor inovaționale;
- constituirea unui cadru de reglementări care să favorizeze procesele inovaționale;
- încurajarea creării și dezvoltării unor organizații și companii inovative;
- îmbunătățirea interfețelor cheie pentru sistemul inovațional;
- crearea premiselor favorabile pentru o *societate bazată pe cunoaștere* care să fie *deschisă spre inovare*.

O strategie complexă și echilibrată va trebui să acționeze la toate nivelurile ansamblului social. Va trebui să aibă în vedere atât grupurile și categoriile de tineri care pot fi beneficiari direcți și chiar promotori ai noilor tehnologii informaționale dar să nu îi piardă din vedere nici pe acea care sunt izolați, marginalizați și defavorizați. Din acest punct de vedere, o strategie în domeniul stimulării creativității nu se poate limita la o serie de măsuri elitiste vizând cercetarea, inovarea și competiția. Ea va trebui de asemenea să ia în seamă și *grupurile defavorizate, grupurile mai puțin deschise către înnoirea tehnologică și spre oportunitățile oferite de societatea bazată pe cunoaștere*. În acest sens se fac propuneri de dezvoltare în următoarele direcții :

1. Dezvoltarea educației și a societății cunoașterii
2. Integrarea în sistemul european de cercetare și inovare
3. Întărirea legăturilor între educație și cercetare pe de o parte și economia reală pe de altă parte

Obiectivul 4: Organizarea unei Conferințe Internaționale

Conferința internațională *"New Europe, New Generation"* organizată de către ANSIT s-a desfășurat în zilele de 28-29 octombrie 2004 la *Hotel Intercontinental* și a inclus un atelier distinct intitulat *"Inovație și participare civică"*. Atelierul a prilejuit interesante dezbateri pe marginea conturării unei schite de strategie privind stimularea creativității din perspectiva noilor tendințe de dezvoltare a unei *Europe a cunoașterii*, a *economiei bazată pe inovare* și a necesității de a *racorda programele și întreaga ofertă a organizațiilor de tineret la așteptările tinerei generații europene*.

Tema propusă spre dezbateri a vizat principalele modalități de asigurare a unei legături cât mai firești și cât mai trainice între afirmarea creativității și asumarea de către tineri a participării civice în mod special prin intermediul participării lor în cadrul unor grupuri informale de tineri și al unor organizații de tineret.

În concluzie, apreciem că atât lucrarea elaborată pentru finalizarea celei de-a cincea faze a contractului de cercetare cât și *Atelierul de lucru organizat în cadrul Conferinței Internaționale "New Europe, New Generation"* și-au atins obiectivele urmărite.